

نابرابری آموزشی

نتیجه عملکرد مدیران است

سال هاست گرایش به ثبت نام در مدارس غیردولتی در میان خانواده ها افزایش یافته است، هرچند که از سوی دیگر روز به روز به مشکلات اقتصادی و تورم در جامعه افزوده می شود و والدین را برای تأمین هزینه ها گاه دچار تنگناهای جدی می کند.

دکتر محمدحسین شریعتیان
جامعه‌شناس

والدین برای حضور فرزند خود در مدارس غیردولتی اصرار دارند، زیرا تصور می کنند موفقیت فرزندان شان با تحصیل در این مدارس رقم می خورد. حتی اگر برای این موفقیت مجبور به پرداخت ۴۰ یا ۵۰ میلیون تومان شهریه باشند.

وقتی از دوگانگی آموزش و مدارس دولتی و غیردولتی سخن می گوئیم ابتدا باید آگاهی داشته باشیم که دوگانگی و گاه چندگانگی فضاهای آموزشی در دیگر کشورهای دنیا هم وجود دارد. در کشورهای دیگر هم مدارس به شیوه های مختلف به جذب دانش آموز داخلی و خارجی می پردازند و مناقضیان خود را دارند، به همین دلیل وقتی سخن از هزینه تحصیل به میان می آید باید آن را به عنوان تنوع در انتخاب شیوه آموزش به حساب آورد نه یک نقطه ضعف.

برای آن دسته از والدینی که توان مالی دارند یا دست کم حاضرند برای ثبت نام فرزند خود در مدرسه غیردولتی رنج اقتصادی را- آن هم در این تورم- به جان بخرند، تکلیف روشن است. بگذریم از اینکه همه مدارس غیردولتی هم بر مبنای هزینه ای که می گیرند، خدمت با کیفیت و تدریس ویژه ای ارائه نمی دهند. گاه برخی از آن ها محل جمع آوری فرزندان قراری از تحصیل هستند و با معلمان بازنشسته و خسته از تدریس، تنها به مکانی برای بخشیدن نمره و تقدیم کارنامه تبدیل شده اند.

اما برای والدینی که در مناطق محروم یا طبقات پایین جامعه و حاشیه شهر زندگی می کنند و دانش آموزانی که تصور می کنند به دلیل محرومیت اقتصادی در بی عدالتی جبری قرار گرفته اند و انتخابی جز مدارس دولتی ندارند. مسئول پاسخگو آموزش و پرورش است. سازمان عریض و طویل که پس از سال ها با همان شیوه های سنتی مدارس خود را اداره می کند و خلاقیت و نوآوری را برعهده مدارس غیردولتی گذاشته است. در نگاه سرمایه داری و سرمایه گذاری مدارس غیردولتی یکی پس از دیگری برای طبقه مرفه پدید می آیند و طبقات محروم در همان محرومیت باقی خواهند ماند.

حتی مجموعه آموزش و پرورش هم برای دانش آموزان زیرمجموعه خودش مدارس را به دسته های مختلف عادی، هیئت انمائی یا تیزهوشان تقسیم کرده است، یعنی در همان نهاد متولی همه نوعی نابرابری تعریف شده است. سؤال اینجاست که چرا آموزش و پرورش برای نظارت و ارزیابی مدارس کار مهم و دقیقی انجام نمی دهد؟ چرا خودش برای مدارس دولتی برنامه نکند نمی چینه که دانش آموزان مناطق محروم هم از فرصت برابر برای حضور در رقابت کنکور برخوردار باشند؟ مدارس غیردولتی وجود دارند تا برخی از هزینه های آموزش و پرورش را از- مدرسه سازی گرفته تا پرورش مهارت- برعهده بگیرند، پس چرا هزینه باقی مانده در جیب آموزش و پرورش به سوی مناطق محروم سرازیر نمی شود؟ پاسخ همه این سؤالات این است که مدیران آموزش و پرورش از بطن و متن این فضا و مدیران آموزشی نیستند، مدیرانی که از معلمی آغاز کرده و در همه بخش های سیستم کار کرده باشند. مدیران کنونی تنها ماشین امضای نامه ها و دستورات هستند. این دلیل مهمی است برای ادامه وضعیت و تکرار محرومیت آن دانش آموزانی که جزو طبقات متوسط و بالای جامعه نیستند.

چندسالی است عده ای به نام توسعه آموزش و پرورش درس کسب درآمد از والدین را بارها مرور کرده اند. حال دریافت ۱۲ میلیون تومان برای دانش آموز کلاس اول و ۴۵ میلیون تومان برای شاگرد کلاس یازدهم نه تنها بی انصافی نیست، بلکه مهارتی است برای خودش. با همین شهریه گران نوعی شهرت هم میان خانواده های مرفه و طبقات بالا به دست آورده اند و می گویند: «نام مدرسه ما میان پزشکان و خانواده های مسئولان شهر مشهور است.» مسئله ای که امروز عدالت آموزشی و یکسان بودن تحصیل را زیر سؤال برده است.

● **شعارسازی های موفق**
«مدرسه هیبریدی...» «مرکز شکوفایی استعدادهای برتر»، «مدرسه ای برای زندگی»، «مدرسه ترغیبی»، «نخستین مدرسه ترکیبی کشور»، «آموزش بر مبنای معارف»، یکی داعیه مهارت پروری دارد و دیگری داعیه دانش آموزانقلابی وان یکی هم بر المپیادهای خارجی تمرکز کرده است که رزومه ای باشد برای مهاجرت دانش آموزان. این ها تنها برخی از شعارهای مدارس خاص هستند. کدام پدر و مادری به دنبال صحت و سقم این شعارها می رود؟ یکی مراسم مذهبی را مفصل در مدرسه برگزار می کند و آن یکی مینا را گذاشته است بر تعلیماتی که از ترکیب شیوه آموزش چند کشور فرانسه، انگلیس، سوئد و ایران به دست آورده است. با همه این ها چرا دانش آموزان از درس و تحصیل فراری اند و هر روز که می گذرد از تحصیل بیزارتر می شوند.

از میان ۸۵۰ مدرسه غیردولتی مشهد البته تعداد محدودی بار مالی و شهرت را به دوش می کشند. آن ها که می دانند به کار گرفتن دبیری از دکتر های فارغ التحصیل دانشگاه فردوسی یا گذاردن دوره هایی در کشورهای دیگر یا حتی سفر کوتاه به آن ها، قبولی یک دانش آموز در یک مسابقه یا المپیاد استانی و کشوری چند ارزش مادی دارد. اگر تنها نمایان از چنین مدرسه ای به گویشتان خورده کافی است صفحه اینستاگرامش را باز کنید. شعارهای زیبا، تصاویر خوش رنگ و لعاب از دانش آموزان خلاق و شاد و مربیان و معلمان مهربان و سخت کوش را پیش روی شما می گذارند. طوری که پس از چند دقیقه نتوانید بین مدارس یکی را برای فرزند خود انتخاب کنید.

ایزدجو و همسرش کارمند یک اداره دولتی هستند. البته با قرار داشتنی- ایلیا-پسرش- امسال کلاس اول است. صحبت از ثبت نام که می شود بانگرانی از مبلغ شهریه می گوید: «ماورکنیدشهریه ۱۲ میلیون و ۵۰۰ هزار تومانی مدرسه دوبرابر حقوق ما هانه ام است. از بس به دنبال مدرسه اسم و رسم دار گشته بودم که کارکنان آن با سابقه باشند، وقتی شنیدم پسرم در مدرسه ای که می خواستم پذیرفته شده است به پرداخت این هزینه سنگین راضی شدم.

او که شش برگ چک کشیده (از تیر تا آذر ماه)

● **شعارسازی های موفق**
«مدرسه هیبریدی...» «مرکز شکوفایی استعدادهای برتر»، «مدرسه ای برای زندگی»، «مدرسه ترغیبی»، «نخستین مدرسه ترکیبی کشور»، «آموزش بر مبنای معارف»، یکی داعیه مهارت پروری دارد و دیگری داعیه دانش آموزانقلابی وان یکی هم بر المپیادهای خارجی تمرکز کرده است که رزومه ای باشد برای مهاجرت دانش آموزان. این ها تنها برخی از شعارهای مدارس خاص هستند. کدام پدر و مادری به دنبال صحت و سقم این شعارها می رود؟ یکی مراسم مذهبی را مفصل در مدرسه برگزار می کند و آن یکی مینا را گذاشته است بر تعلیماتی که از ترکیب شیوه آموزش چند کشور فرانسه، انگلیس، سوئد و ایران به دست آورده است. با همه این ها چرا دانش آموزان از درس و تحصیل فراری اند و هر روز که می گذرد از تحصیل بیزارتر می شوند.

از میان ۸۵۰ مدرسه غیردولتی مشهد البته تعداد محدودی بار مالی و شهرت را به دوش می کشند. آن ها که می دانند به کار گرفتن دبیری از دکتر های فارغ التحصیل دانشگاه فردوسی یا گذاردن دوره هایی در کشورهای دیگر یا حتی سفر کوتاه به آن ها، قبولی یک دانش آموز در یک مسابقه یا المپیاد استانی و کشوری چند ارزش مادی دارد. اگر تنها نمایان از چنین مدرسه ای به گویشتان خورده کافی است صفحه اینستاگرامش را باز کنید. شعارهای زیبا، تصاویر خوش رنگ و لعاب از دانش آموزان خلاق و شاد و مربیان و معلمان مهربان و سخت کوش را پیش روی شما می گذارند. طوری که پس از چند دقیقه نتوانید بین مدارس یکی را برای فرزند خود غافل از اینکه اگر به همان اصول دینی

مدرسه های لاکچری برای طبقه خاص!

برخی مدارس غیردولتی با ادعاهای گوناگون سعی در جذب والدین و توجیه شهریه گران خود دارند

مدرسه های لاکچری برای طبقه خاص!

پزشکی کنکور راحت تر می شود و متولیان مدرسه این را خوب می دانند. اوضاع در دبیرستان دوره اول و دوره دوم به مراتب بدتر است. به بهانه قبولی کنکور تامی توانند والدین را برای ثبت نام ترغیب می کنند یا تحت فشار می گذارند. برای والدین پرداخت ۴۰ میلیون تومان شهریه در مقابل پزشک شدن فرزندشان کار سختی دیده اند و تمام.

● **سال بعد زودتر تشریف بیاورید**
«خیلی از مدارس غیردولتی کار خاصی انجام نمی دهند، مکان کوچکی دارند و فضای دیگری هم نیست، اما در مقابل کیفیت بسیار پایین مدارس دولتی باز هم حرفی برای گفتن دارند.» این جمله حرف علبرضاست در پاسخ به اینکه چرا دخترش را در مدرسه غیردولتی ثبت نام کرده است او توضیح می دهد: شهریه دوره دوم متوسطه ۱۷ میلیون تومان است و ساعت درسی صبح تا ۲ بعد از ظهر. برای سالن مطالعه هم هزینه جدا می گیرند که ماهی ۶۰۰ هزار تومان است اما ناچارم، چون می دانم فرزندم در مدارس دولتی آن طور که می خواهیم رشد نخواهد داشت، به خصوص برای کنکورش نگرانیم.

با این تفصیل نمی دانم چرا شهریه علی الحساب است. وزارتخانه اعلام کرده شهریه تعیین شده است اما قرار است در طول سال برای کلاس های فوق برنامه چند میلیون به مبلغ کنونی اضافه شود. تماس با یک مدرسه خاص و معروف دیگر مشهد جزئیاتی را از شیوه تدریس مشخص می کند. این مدرسه هم چند شعبه دارد. همه هم در مناطق برخوردار شهر. مدیر مدرسه غیردولتی دوره دوم به تلفن پاسخ و برنامه ها را شرح می دهد، هرچند که ابتدا از پرسدن ظرفیت مدرسه با این لفظ یاد می کند: «نه تنها یک نفر هم جا ندارم بلکه منفی شده ام. تعداد زیادی دانش آموز در انتظار دارم. سال بعد زودتر تشریف بیاورید.» ابتدا ای ترین شرطشان برای ثبت نام معدل است. بالای ۱۸ برای کلاس دهم. از بهترین اساتیدی می گوید که تدریس می کنند. کلاس هایشان هم از ۱۱ تیرماه آغاز شده است. اینکه باندند فرزندشان از دبستان درس می خواند خیالشان از بابت

روان شناسی اعتقاد داشتند می دانستند که اگر رسالت ترویج دین است این کار باید برای کودکان از خانواده غیرمذهبی انجام شود که تغییری در جامعه ایجاد کند. مادر طاهارا اینکه فرزندش را در یک دبیرستان قرآنی ثبت نام کرده راضی است اما برای پرداختن شهریه ۱۸ میلیونی دانش آموز کلاس هشتم توجیه خاصی ندارد: پرداخت شهریه برای ما خیلی سنگین است، به خصوص اینکه یک فرزند کلاس اولی هم داریم اما اقل دلمان خوش است به مذهبی بودنشان. هر ۱۰ نفر در کلاس یک مربی مذهبی دارند که هم مشاور است و هم اصول دینی را به پسرها آموزش می دهد. همه خانواده های مدرسه مذهبی هستند، شبیه خودمان. همین ملاک ما برای انتخاب مدرسه بود.

● **کلید در مدرسه پارتی است**

از آنجا که اغلب مدارس خاص و غیردولتی مجموعه ای از مقطع ابتدایی تا دبیرستان

شهریه دوره دوم متوسطه ۱۷ میلیون تومان است و ساعت درسی ۷ صبح تا ۲ بعد از ظهر. برای سالن مطالعه هم هزینه جدا می گیرند که ماهی ۶۰۰ هزار تومان است

دوره دوم هستند، گاهی دخترانه و پسرانه، اگر فرزندان را از کلاس اول در همان مدرسه ثبت نام کنید، به گفته خودشان «شانس آورده اید»، در غیر این صورت باید به دنبال پارتی و آشنا بگردید، زیرا ورود از میانه مقاطع بعدی سخت تر از ورود به دانشگاه است. محمودی یکی از آن خوش شناس هاست. این را که می شنود، خنده اش می گیرد و می گوید: مادر خانم فر هنگی بوده و بعد از بازنستگی در یکی از مدارس غیردولتی معاون است. او با مدیر این مدرسه معروف آشنایی داشت و بانی ثبت نام دخترم در کلاس اول شد. اینکه شعار می دهند هم صادق نیست. اگر آشنایی در آموزش و پرورش داشته باشید، در هر مدرسه ای به روی شما باز است.

این ها البته باعث نشده شهریه کمتری بپردازد: ۱۰ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان را به صورت علی الحساب پرداخت کردیم،

شعارهای مدارس غیر دولتی برای جذب دانش آموز:	
مدرسه هیبریدی	مدرسه ترغیبی
مرکز شکوفایی استعدادهای برتر	نخستین مدرسه ترکیبی کشور
مدرسه ای برای زندگی	آموزش بر مبنای معارف

۱۲ درصد
نسبت مدارس غیردولتی به کل مدارس در استان ۱۲ درصد است

۸۵۰ مدرسه
در مشهد ۸۵۰ مدرسه غیردولتی فعال است

۱۰۰ هزار دانش آموز در مقاطع مختلف
در مدارس غیردولتی تحصیل می کنند

رئیس اداره مدارس غیردولتی و مشارکت های مردمی اداره کل آموزش و پرورش استان:

شهریه ۵۰- ۴۰ میلیون تومانی طبیعی است

بالا تری هم از مدرسه خواهد داشت. اگر مدرسه برخلاف قرارداد تنظیم شده عمل کرد یا تعهدات عملی بشد والدین می توانند برای ذکر مصداق مراجعه کنند تا ما موضوع را بررسی کنیم. پوستر وزارتی میزان شهریه نیز باید در معرض دید عموم نصب شده باشد. به هر حال به اعتراضات در هر زمینه پاسخگو خواهیم بود.

نیک پور فرایند تعیین شهریه را کشوری می داند و می افزاید: هرسال مدیران مدارس باید وضعیت و شرایط خود را متن میزان فضا، استیجاری یا ملکی بودن ساختمان، تعداد معلم، بیمه کارکنان، میزان حقوق و جزئیات دیگر را در سامانه ثبت کنند که پس از بررسی در وزارتخانه میزان شهریه هر کدام اعلام می شود، به همین دلیل متغیر است.

وی این راهم برای اطلاع والدین اعلام می کند که قرارداد نوشته شده در مدرسه حتما باید در دو نسخه باشد و یک نسخه آن تحویل والدین شود. برخی از شکایت ها به این دلیل است که والدین بدون مطالعه و دقت در جزئیات قرارداد را امضای کنند. نیک پور بار دیگر به اختیاری بودن دریافت خدمات مدارس غیردولتی اشاره می کند: هزینه سرویس مدرسه و لباس فرم جدا از شهریه است اما هیچ اجباری در انتخاب نیست.

حتی شرکت در کلاس های فوق برنامه هم اجباری نیست و والدین می توانند در هر مرحله برای مشکلات اعتراض خود را ابتدا به ناحیه آموزش و پرورش منطقه خود و سپس به اداره کل اعلام کنند.

به مدارس غیردولتی است. در آن میان هم آنچه از آن شکایت دارند کیفیت نیست بلکه اعتراض به مبلغ شهریه است.

وی در ادامه به عناوین شهریه ثابت و مکمل اشاره می کند: شهریه ثابت همان است که وزارتخانه هرسال بر اساس امکانات هر مدرسه غیردولتی به صورت مجزاتعیین می کند و جای صحبتی ندارد اما آنچه باعث اعتراض می شود، شهریه مکمل است. شهریه به نام باید ابتدای ثبت نام و شهریه مکمل که شامل هزینه کلاس ها و فوق برنامه هاست باید پس از شروع سال تحصیلی و انتخاب انجمن اولیا و مربیان گرفته شود. برخی مدارس همه شهریه را همان ابتدا دریافت می کنند که محل اعتراض والدین است. شهریه علی الحساب هم بر اساس مصوبه سال قبل است تا تعیین تکلیف نهایی. بیشتر والدین درباره قراردادی که امضا می کنند، توجیه نیستند یا توجهی به جزئیات نمی کنند.

● **مطالعه کنید، بررسی می کنیم**

این مقام مسئول در حوزه مدارس غیردولتی اگر چه بازرسی های مداوم و هفتگی را در دستور کار خود و همکاری اش اعلام می کند در همین حال می افزاید: طبیعی است که وقتی خانواده هزینه می پردازد توقع